

Військове право

У підручнику представлено теоретико-методологічні та практичні засади військового права як комплексної галузі права. Визначено місце і роль військового права у системі права України, закономірності виникнення, існування та розвитку військово-правових відносин, військово-правових норм, які їх регулюють.

Підручник відображає структуру військового права і складається з загальної, особливої та спеціальної частин, а також глосарію, в якому містяться визначення основних термінів за кожною темою.

Підручник розрахований на курсантів, слухачів і студентів, ад'юнктів та аспірантів, викладачів і науковців цивільних та військових закладів вищої освіти, військовослужбовців, представників органів публічного управління та громадських організацій, а також всіх тих, хто цікавиться питаннями розвитку військового права та військового законодавства.

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ВІЙСЬКОВИЙ ІНСТИТУТ

ВІЙСЬКОВЕ ПРАВО

Підручник

ІЄ ПРАВОВА
ЄДНІСТЬ
РЕДАКЦІЯ
ЮРИДИЧНИХ
ВИДАНЬ

Київ • 2019

УДК 355/359:342.9
В71

Рекомендовано до друку Вченою радою Військового інституту
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол № 12 від 30 серпня 2018 року)

Авторський колектив:

Алієв Р.Ф.; Бериславська О.М.; Беляков К.І., Гринько С.Д., Гуштин О.О.;
Єні О.В.; Зьолка В.Л.; Коротатнік І.М.; Котляренко О.П.; Кривенко О.В.; Куш-
нір М.В.; Левицький М.О.; Макаренко Н.Г., Макаренко Е.М., Остапенко І.О.;
Петков С.В.; Радченя Н.М.; Стецюк С.П.; Тарасов С.В.; Топольницький В.В.;
Туркот М.С.; Христинченко Н.П.; Шопіна І.М.; Шульгін В.В.

Рецензенти:

Настюк Василь Якович – доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, член-кореспондент Національної академії правових наук України, завідувач кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Кириленко Володимир Анатолійович – полковник, доктор військових наук, професор, заступник ректора з наукової роботи Національної академії державної прикордонної служби України.

В71 Військове право : підручник / за ред. І.М. Коротатніка, І.М. Шопіної.
К.: Алерта, 2019. 648 с.

ISBN 978-617-566-525-1

У підручнику представлено теоретико-методологічні та практичні засади військового права як комплексної галузі права. Визначено місце і роль військового права у системі права України, закономірності виникнення, існування та розвитку військово-правових відносин, військово-правових норм, які їх регулюють.

Підручник відображає структуру військового права і складається з загальної, особливої та спеціальної частин, а також глосарію, в якому містяться визначення основних термінів за кожною темою.

Підручник розрахований на курсантів, слухачів і студентів, ад'юнктів та аспірантів, викладачів і науковців цивільних та військових закладів вищої освіти, військовослужбовців, представників органів публічного управління та громадських організацій, а також всіх тих, хто цікавиться питаннями розвитку військового права та військового законодавства.

**У разі повного або часткового відтворення
матеріалів цієї публікації посилання на видання є обов'язковим.**

УДК 355/359:342.9

© Колектив авторів, 2019

© ВІ КНУ імені Тараса Шевченка, 2019

© Видавництво «Алерта», 2019

ISBN 978-617-566-525-1

ВСТУПНЕ СЛОВО

Існуючі воєнні ризики та виклики національній безпеці України характеризуються постійними змінами воєнно-політичної обстановки та довгостроковим характером воєнних загроз. Вони носять комплексний характер і включають, зокрема, поєднання військової агресії з інформаційно-психологічною війною, скоєння терористичних актів, атаки на об'єкти критичної інфраструктури та дії в кібернетичному просторі, протидії входження України до існуючих та перспективних систем колективної безпеки.

В свою чергу сучасні безпекові операції в швидкоплинному світі характеризуються поєднанням військового, цивільно-військового і поліцейського компонентів, вони стають все більше багатовимірними, часто із залученням об'єднаних, коаліційних та багатонаціональних сил, все частіше до участі у збройних конфліктах долучаються недержавні утворення або організації терористичного спрямування. Актуалізуються питання захисту цивільного населення у збройних конфліктах, операційного права, використання новітніх систем озброєнь, застосування міжнародного гуманітарного права і міжнародного права прав людини, участі в бойових діях парамілітарних угруповань тощо.

Отже, не викликає сумніву необхідність повної ревізії надбань правової науки радянського часу, яка значним чином гальмує розвиток сектору національної безпеки і оборони на шляху до запровадження євроатлантичних стандартів, що підтвердили свою ефективність у державах сталої демократії. Такі амбітні ідеї вимагають систематизації знань про сутність та особливості військово-правових відносин, яких було напружено протягом років незалежності нашої держави.

Згідно з Державною програмою розвитку Збройних Сил України на період до 2020 року вітчизняне військо має набути

спроможностей для ефективного реагування на загрози національній безпеці у воєнній сфері, запровадження системи управління на основі прийнятих у державах – членах НАТО принципів і стандартів, а також досягнення високого професійного рівня особового складу і його підготовки відповідно до стандартів НАТО. Зазначене вимагає удосконалення підходів до функціонування системи військової освіти в Збройних Силах України та підвищення рівня правової обізнаності особового складу.

Ставлячи перед собою такі амбітні задачі, авторський колектив підручника намагався вирішити складне завдання - заповнення на сучасній науковій основі прогалин теоретичного, методологічного та навчального підґрунтя військового права, використовуючи як вітчизняний, так і закордонний досвід, зокрема, ООН та НАТО.

Поєднання в авторському колективі провідних вчених різних галузей права, представників вищої школи та військових юристів дало змогу комплексно підійти до викладення змісту підручника і включити до нього найбільш важливі аспекти теорії та практичного застосування військового права.

Впевнений, що матеріали цього підручника будуть корисними для майбутніх українських офіцерів та всіх тих, хто цікавиться роллю Збройних Сил України у демократичному суспільстві та питаннями правового забезпечення їх діяльності.

**Начальник Генерального штабу
Головнокомандувач
Збройних Сил України
генерал армії**

В. М. МУЖЕНКО

Передмова

Реформування нашої держави в умовах триваючого збройного конфлікту на фоні нових викликів та загроз її безпеці актуалізує запровадження новітніх, науково обґрунтованих підходів з удосконалення нормативно-правової бази функціонування та розвитку сектору безпеки і оборони України.

Проте слід визнати, що наявні наукові розвідки з правових аспектів функціонування держави в особливих умовах на сьогодні носять фрагментарний характер та не дозволяють в повній мірі забезпечити його належне наукове і навчально-методичне супроводження.

Разом з тим метою досягнення амбітних цілей, визначених Державною програмою розвитку Збройних Сил України, є набуття ними спроможностей для ефективного реагування на загрози національній безпеці у воєнній сфері, досягнення високого професійного рівня особового складу і його підготовки відповідно до стандартів НАТО.

Зазначене вимагає докладання зусиль не тільки військового керівництва, а й освітянської та наукової спільноти, що обумовлює необхідність відновлення та офіційного визнання військового права як наукової спеціалізації та напружаму досліджень.

Авторський колектив із вдячністю згадує доктора наук з державного управління, професора, заслуженого діяча науки і техніки України Василя Олександровича Шамрая, який заклав підвалини військового права України, світлій пам'яті якого ми присвячуємо цей підручник.

ЗМІСТ

Вступне слово.....	3
Передмова.....	5

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

1. Предмет та система військового права	8
2. Принципи, функції та методи військового права.....	17
3. Джерела військового права	32
4. Реалізація військового права (законодавства) України	55
5. Адаптація національного військового законодав- ства до правових стандартів країн-членів Органі- зації Північноатлантичного договору.....	71

ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

6. Правові основи захисту державного суверенітету, конституційного ладу і територіальної цілісності України	94
7. Організаційно-правове забезпечення функціо- нування сектору безпеки і оборони (стратегічне планування в галузі безпеки і оборони, комплекс- ний огляд сектору безпеки і оборони, оборонний огляд, огляд оборонно-промислового комплексу).....	117
8. Правові основи воєнної безпеки України.....	129
9. Правове забезпечення безпеки державного кордо- ну України та охорони суверенних прав України у її виключній (морській) економічній зоні.....	148
10. Правове забезпечення діяльності військ (сил).....	174
11. Правове забезпечення цивільно-військового спів- робітництва	200

12. Правові засади військового обов'язку і проходження військової служби	217
13. Правовий статус військовослужбовців, правові гарантії та соціально-правовий захист військовослужбовців і членів їх сімей.....	246
14. Особисті немайнові права військовослужбовців	268
15. Особливості юридичної відповідальності військовослужбовців	302
16. Розгляд кримінальних проваджень щодо військовослужбовців	336
17. Особливості виконання призначених військовослужбовцям покарань	365
18. Правові засади протидії корупції у військовій сфері.....	394
19. Правові засади військової правоохоронної діяльності..	414
20. Правове та організаційне забезпечення інформаційної безпеки у воєнній сфері	453

СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА

21. Загальні підстави застосування сили	493
22. Міжнародне гуманітарне право (Право збройних конфліктів)	514
23. Захист цивільного населення під час збройних конфліктів.....	535
24. Операційне право. Правила застосування сили	548
25. Операції з підтримання миру та безпеки.....	554
26. Правове забезпечення процесу прийняття рішень під час планування та ведення операцій	567
27. Відповідальність за порушення права збройних конфліктів. Воєнні злочини. Міжнародний кримінальний суд.	584
Глосарій.....	616
Відомості про авторів.....	643

Навчальне видання

ВІЙСЬКОВЕ ПРАВО

Підручник

Редакційна колегія:
Коропатнік І. М., Шопіна І. М.

Відповідальний за випуск
Комп'ютерна верстка
Обкладинка

О. В. Діордійчук
Д. М. Алексєєв
В. С. Жиборовський

Підписано до друку 20.12.2018 р. Формат 60 x 84^{1/16}.
Папір офсетний. Гарнітура «Times New Roman». Друк офсетний.
Умовн.-друк. арк. 37,67.

Видавництво «Алерта»
04210, м. Київ, а/с 112.

Тел.: (044) 223-15-25, 223-15-30.

E-mail: alerta.pravovaednist@gmail.com, веб-сайт: www.alerta.kiev.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 788 від 29.01.2002 р.

Книги, які можуть вас зацікавити

Військові адміністративні правопорушення.
Науково-практичний коментар глави 13-Б Кодексу України про адміністративні правопорушення

Закон України "Про військовий обов'язок і військову службу"

Військові злочини: питання теорії, законодавства і практики

Статути Збройних сил України. Збірник законів. Алерта

Статути збройних сил України: збірник законів

Військове право України

Перейти до галузі права
Військове право

[Перейти на сайт →](#)